

فعالیت ها و پروژه ها:

• احداث ساختمان شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی (پروژه های ملی و استانی)

طرح احداث شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی در پایاب سدهای مخزنی مستقل و شبکه های اصلی آبیاری در استان های مختلف با توجه به فرارگیری آنها در حوضه های آبریز مشترک، با تنظیم و مبادله موافقتنامه های تملک دارایی های سرمایه ای و ابلاغ از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور صورت می پذیرد.

• پوشش و بهسازی انهار سنتی

احداث و بهسازی و پوشش انهار سنتی با مصالح مرغوب و مناسب برای انتقال آب با هدف جلوگیری از نفوذ و تلفات آب در راستای صرفه جویی در مصرف آب م و ارتقاء بهره وری آن اجرا می گردد.

• احداث و بهسازی کانال های آبیاری عمومی

به دلیل سنتی بودن نهرها، در طول مسیر انتقال آب از مظهر چشمه، قناتها و رودخانه ها تا مزارع و باغها، حجم قابل ملاحظه ای از آب جاری به علت تبخیر و تعرق، وجود علف های هرز، نفوذ عمقی، موانع طبیعی و مصنوعی هدر می رود. احداث و بهسازی کانالهای آبیاری عمومی با انتخاب مقطع هندسی مناسب و متناسب با شرایط منطقه (به صورت سنگ و سیمان ، بلوکی یا بتنی در ابعاد مستطیلی یا ذوزنقه ای)، موجب افزایش راندمان انتقال آب شده که در نتیجه ی آن بهره وری کل آبیاری ارتقاء می یابد و میتواند موجبات بهبود شرایط آبیاری اراضی را فراهم آورد.

• انتقال آب با لوله تا مزرعه

با توجه به فاصله مکانی محل تامین آب تا محل مصرف با هدف سهولت بهره برداری و همچنین جلوگیری از تلفات آب و افزایش راندمان آبیاری، سازمان جهاد کشاورزی استان ها با بهره مندی از اعتبارات استانی استفاده از خطوط لوله را جایگزین نهرهای روباز و سنتی برای انتقال آب به مزارع می نمایند.

طرح های شاخص:

- طرح جامع شبکه های فرعی آبیاری و زهکشی غرب و شمال غرب کشور
- طرح احیاء ۵۵۰ هزار هکتاری استانهای خوزستان و ایلام
- طرح ۴۶۰۰۰ هکتاری انتقال آب با لوله سیستان

تاریخچه:

در سال ۱۳۴۰ ابتدا در محلی که هم اکنون در کیلومتر ۷ جاده کرج - ماهدشت واقع است در محوطه ای به مساحت ۲۰۰ هکتار تشکیلاتی تحت عنوان "مرکز ارائه تسهیلات آموزشی در زمینه مهندسی زراعی (سنتو)" برای دانشجویان کشورهای ایران، ترکیه و پاکستان (عضو پیمان سنتو) تاسیس گردید که با آخرین تجهیزات مدرن در زمینه مهندسی آب و خاک و مکانیزاسیون کشاورزی فعالیت های جدیدی را در زمینه تحقیقات و توسعه مکا نیزاسیون و روش های مدرن آبیاری آغاز نمود و در سه واحد: آموزش، تحقیقات و آزمایش ماشین آلات کشاورزی، مهندسی آب و خاک در دوره های ده ماهه به آموزش دانشجویان رشته های مرتبط مبادرت نمود.

باتوجه به اینکه تشکیلات وزارت کشاورزی (با اسامی مختلفی که طی ۵۰ سال گذشته داشته است) از وزارت فلاحات، تا وزارت جهاد کشاورزی وظایف مختلفی را داشته که طی نیم قرن گذشته به این وزارتخانه محول یا از آن انتزاع گردیده است لیکن یکی از وظایف دائمی این وزارتخانه موضوع فعالیت های مرتبط با مسائل آب و خاک کشور و بخصوص آبیاری بعنوان جزء لاینکف کشاورزی بوده است.

از سال ۱۳۷۰ براساس وظایف جدید تعریف شده و به منظور اصلاح ساختار و چارچوب تشکیلاتی واحد های تابعه وزارتخانه، به ویژه انسجام و تقویت مدیریت در زمینه آب و خاک تشکیلات مستقلی تحت عنوان معاونت امور زیر بنائی جایگزین اداره کل قبلی گردید و در قالب پنج اداره کل با وظایفی معین و تعریف شده آغاز بکار کرد.

در سال ۱۳۷۹ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. پس از ادغام وزارت کشاورزی و وزارت جهاد سازندگی، در سال ۱۳۸۱ معاونت فنی وزیر بنائی به معاونت آب و خاک تغییر نام یافت و اداره کل تجهیز و نوسازی اراضی و اداره کل توسعه شبکه های آبیاری و افزایش راندمان در یکدیگر ادغام و به اداره کل تجهیز و نوسازی اراضی و توسعه شبکه های آبیاری تغییر نام داد. پس از مدت کوتاهی ادارات کل سه گانه به دفتر تبدیل شدند، در سال ۱۳۸۵ پس از تغییراتی که در ساختار سازمانی معاونت های وزارت جهاد کشاورزی بوجود آمد معاونت آب و خاک و معاونت صنایع با یکدیگر ادغام گردید و با نام جدید معاونت صنایع و امور زیربنائی با ادامه وظایف محوله قبلی و وظایف جدید حاصل از آخرین ادغام درون سازمانی با دارا بودن دفاتر جدید بجای ادارات کل سابق و سایر ادارات تابعه به فعالیت مشغول گردید. در تیرماه سال ۱۳۸۷ بنا به ضرورت و اهمیت نقش منابع آب و خاک در تولید محصولات کشاورزی و تعاملات درون و برون بخشی مسائل مربوط به آب و خاک با سایر دستگاههای اجرایی، معاونت صنایع و امور زیربنائی به معاونت آب و خاک و صنایع تغییر نام یافت.

در سال ۱۳۹۳ با انتزاع بخش صنایع از معاونت آب و خاک و صنایع، این معاونت تحت عنوان معاونت آب و خاک با دو دفتر تخصصی به نامهای امور آب و خاک کشاورزی و توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی و چهارمجری طرح با عناوین مجری طرح توسعه سامانه های نوین آبیاری، مجری طرح جامع شبکه های آبیاری غرب و شمال غرب کشور، مجری طرح آبیاری

دشت سیستان و مجری طرح تجهیز و نوسازی اراضی شالیزاری استانهای شمالی کشور به فعالیت خود در عرصه آب و خاک کشور ادامه داد.

گروه توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی نیز در آبانماه سال ۱۳۹۴ از دفتر توسعه سامانه های نوین آبیاری منفک شده و از آن زمان با عنوان "دفتر توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی" فعالیت دارد.

شرح وظایف: (مشترک با مجری طرح سامانه های نوین آبیاری)

۱. انجام مطالعات و بررسی های لازم بمنظور شناخت جامع وضعیت موجود شبکه های آبیاری و زهکشی و انهار انتقال و توزیع آب در سطح کشور و پتانسیل های منابع آب و خاک کشور و نحوه استفاده کشاورزان از آنها و میزان تلفات آب در مناطق مختلف و ارائه راهبردها و راهکارهای اجرایی در جهت بهبود و توسعه روش های نوین آبیاری.
۲. شناخت و بررسی وضعیت موجود روش های آبیاری تحت فشار و احصاء نارسایی ها و مشکلات آن در سطح مناطق مختلف کشور.
۳. تعیین خط مشی ها و تنظیم برنامه های اجرایی مناسب در خصوص بهینه سازی و توسعه روش های نوین آبیاری
۴. تهیه و تدوین برنامه ملی بهینه سازی و توسعه روش های نوین آبیاری و انجام برنامه ریزی های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت به منظور ارتقاء راندمان آبیاری و بهینه سازی شبکه های آبیاری و زهکشی و انهار انتقال و توزیع آب بمنظور افزایش راندمان انتقال آب.
۵. تهیه و تدوین ضوابط و معیارهای فنی، مطالعه، طراحی، اجرا و لوازم و تجهیزات بهره برداری و نگهداری از سیستم های نوین آبیاری و تهیه و پیشنهاد فهرس بهای تخصصی و احداث و بهره برداری از شبکه های آبیاری و زهکشی.
۶. بررسی نیاز های تحقیقاتی و آموزشی در زمینه بهینه سازی و توسعه روش های نوین آبیاری و توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی و اعلام آن به واحد های ذیربط.
۷. هدایت واحدهای اجرایی جهت ارائه یافته های علمی و تحقیقاتی جدید به کشاورزان در چارچوب سیاست ها و برنامه های معاونت ذیربط.
۸. بررسی و تعیین نیازها و اولویت های سرمایه گذاری و ارائه پیشنهادات لازم بمنظور تامین و تجهیز منابع مورد نیاز و پیگیری تا حصول نتیجه.
۹. نظارت و ارزیابی عملکرد فعالیت های مربوط به توسعه سیستم ها و روش های نوین آبیاری و شبکه های آبیاری و زهکشی و انهار آبرسانی.
۱۰. تبادل اطلاعات فنی و تخصصی و بهره مندی از تجارب سایر کشورها در زمینه الگو سازی و توسعه روش های نوین آبیاری و ایجاد و توسعه بانک اطلاعات سیستم های نوین آبیاری و بهره برداری مطلوب از منابع آب و خاک کشور در راستای افزایش تولید محصولات کشاورزی و توسعه پایدار از طریق واحدهای ذیربط.

۱۱. حمایت از ایجاد و تقویت تشکل های مربوطه در چارچوب سیاست های وزارت و برنامه های معاونت ترویج و نظام بهره برداری.

۱۲. برنامه ریزی لازم به منظور اجرای طرح های الگویی و معرفی فناوری های جدید آبیاری منطبق با شرایط محلی و منطقه ای در کشور.

اهداف و سیاست ها:

اهداف دفتر منطبق بر مهمترین اهداف معاونت آب و خاک می باشد:

۱. افزایش راندمان آبیاری
۲. حفاظت کمی و کیفی منابع آب و خاک
۳. افزایش بهره وری آب کشاورزی
۴. تقویت امنیت غذایی در چارچوب تولید و توسعه پایدار

سیاست های اجرایی معاونت :

- عدم توسعه افقی و تاکید بر توسعه عمودی
- انتقال آب در مجاری بسته
- استفاده از انرژی های نو
- رویکرد جدید (میکرو) در سامانه های نوین آبیاری
- الحاق پیوسته های اجتماعی و زیست محیطی به طرح های آب و خاک
- استفاده از پتانسیل زیربخش های تحقیقات و ترویج
- لزوم توجه به افزایش اعتبارات استانی و جذب حداکثری آنها
- رعایت ضوابط و استانداردها استفاده از آبهای نامتعارف
- استفاده از پساب شهری صرفا بای صنعت
- برنامه ریزی برای استفاده از آب شیرین کن ها در آبهای شور
- استفاده از گیاهان شور پسند (شور ورزی)
- مدیریت هوشمند شبکه های آبیاری